

HOOFSTUK 2:VOORAFGESKIEDENIS.DIE VORMING VAN ‘N EKUMENIESE BEWUSSYN.

2.1 Beyers Naudé: Ekumeniese vaandeltraer

Beyers Naudé, of oom Bey, soos hy bekend staan by die wat naby hom leef, simboliseer in ‘n sekere sin die kerklike stryd teen apartheid. Nelson Mandela beskryf hom as ‘n kragtige simbool van menslike moed en medemenslikheid. Sy naam word in die *townships* van Suid Afrika genoem as die personifikasie van die nie-rassige aard van die bevrydingsstryd teen apartheid. Beyers Naudé is vir Nelson Mandela die lewende bewys dat “baasskap” nie die essensiële karakter is van die Afrikanervolk nie (Villa-Vicencio, C 1995: 7-8).

Margaret Nash beskryf Beyers Naudé so :

Naudé brings to the SACC, to the South African churches, and to the world church the orientation and commitment of as pastor who is also a prophet, a servant who is also a *baanbreker* (Villa-Vicencio, C 1985: 153).

Die meeste van die swart mense in Suid- Afrika, het volgens dr Manas Buthelezi, streekdirekteur van die Christelike Instituut in Natal groot waardering gehad vir dr Naudé vir die groot moed wat hy aan die dag lê om die onreg van apartheid aan die kaak te stel, veral in soverre dit die lotgevalle van Swart Suid Afrikaners geraak het. Veral die kritieke rol wat die Christelike Instituut onder leiding van Beyers Naudé gespeel het, is beklemtoon.

In besonder is sy ekumeniese bydrae uitgelig, as dr Buthelezi na die groot rol van die Christelike Instituut verwys om brûe in die apartheids-verdeelde samelewing tussen verskillende kerke en rasse te bou (Meiring, P 1975 : 143).

‘n Mens kan ook nie Beyers Naudé se ekumeniese visie verstaan, as jy nie verstaan hoe hy oor apartheid gedink het nie. Die ideologie van apartheid was vir hom onversoenbaar met die evangelie van Jesus Christus, want dit het die kerke en gemeenskappe in Suid-Afrika verdeel. So besorg is Beyers Naudé oor die verdelende impak van die ideologie van apartheid dat hy in 1969 ‘n waarskuwing aan Suid-Afrikaanse kerkleiers gerig dat hulle ‘n twintigste-eeuse Reformasie in die gesig staar as hulle nie drasties hul gesindhede teenoor rasse aangeleenthede en die jeug se frustrasie in die kerk sou aanspreek nie. Hy doen ‘n beroep op die kerke in Suid-Afrika om terwyl hulle lede van hul onderskeie denominasies bly, om saam te staan met die oog op die transformasie van die kerke van binne af (The Star. 22 Augustus 1969).

Vir Beyers Naudé het ekumene ‘n dubbele karakter openbaar: vir hom was ekumene ‘n indikatief sowel as ‘n imperatief. Die kerk wat sy bestaan te danke het aan die drie-enige God, kan nie anders as èen wees nie. Hierdie eenheid is 'n gegewe, 'n indikatief en is gegrond in die een waarheid van God soos in die Christus van die Skrif geopenbaar. Maar vir Naudé was ekumene nie net ‘n indikatief nie. Die eenheid van die kerk was vir hom ook ‘n imperatief.

Die kerk is geroep tot 'n getuigenis enersyds oor dit wat reeds is, naamlik geestelik een in Jesus Christus, en andersyds oor wat dit nog moet word, naamlik sigbaar een in Jesus Christus. Die gegewe eenheid is die basis en dryfkrag van die strewe na die meerdere sigbaarmaking van die gegewe eenheid.

Beyers Naudé het hom daarom dwarsdeur sy bediening beywer vir die meerdere sigbaarmaking van die kerk se gegewe eenheid in Christus. Vanuit die internasionale gemeenskap is uit verskeie oorde erkenning gegee aan die rol van Beyers Naudé as ekumeniese vaandeldraer. Hy is tipeer as iemand wat die status quo uitgedaag het, en nie berus het in die aanvaarding van onreg en ideologiese verknegting nie.

W Kistner wat saam met Beyers Naudé gewerk het in die Ekumeniese Adviesburo, vanaf 1988 tot en met 1997, tipeer die oorhoofse bydrae van Beyers Naudé tot die ekumeniese toneel in Suid Afrika as volg:

His call to be obedient to the authorities, under pressure, his passion for reconciliation, his consistent line of thinking stood out. Even after the political transition he still remained critical (W Kistner-Heaney onderhoud. 2003).

Die sitaat by die Reinhold Niebuhr toekenning vir menseregte deur die Universiteit van Chigago dien ter illustrasie van hierdie stelling.

Beyers Naudé, churchman, pastor, prophet, and therefore risk-taker on behalf of others; affirmer of the Lordship of Christ, and therefore denier of the Lordship of Ceasar; believer in God's love, and therefore practitioner of human justice; provider of space for total sharing, and therefore troubler of the status quo; exemplar of a courage that challenges others to risk more, because he continually risks all. Sitaat : Reinhold Niebuhr toekenning (Bryan, G. McLeod 1977: 303).

P Randall meld dat die boodskap van Christelike hoop op 'n besondere wyse geartikuleer is in die konkrete en kontekstuele bediening van Beyers Naudé wat deur sy indringende analise van die Suid Afrikaanse samelewing, die kerke in Suid Afrika tot verantwoording en kritiese selfondersoek genoop het (Randall, P 1982 : 90).

Die groei en ontwikkeling van 'n ekumeniese bewussyn by Beyers Naudé hang saam met sy mensontwikkeling, 'n ontwikkeling wat geïnspireer is deur die wete dat God die bediening van versoening aan hom toevertrou het (Naudé, C F B 1995 : 192). Talle insidente uit sy lewe bevestig hierdie gewaarwording, soos aangetoon sal word uit die res van sy bediening, wat word beskryf in hierdie verhandeling.

Met sy afskeidspreek in die Aasvoëlkop gemeente op 27 Mei 1962, het Beyers Naudé dit duidelik uitgespel dat Christus se gemeente nie maar net bestaan uit 'n geselekteerde groepie mense nie, maar saamgestel is uit die ganse menslike geslag. Hierdie gemeente word in waarheid, eenheid en liefde saam verbind. Dit is derhalwe in stryd met die wese van die kerk, dat die kerk eksklusief kan wees, en hindernisse in die weg van byvoorbeeld gesamentlike aanbidding kan plaas. Die Nagmaal is byvoorbeeld die geleentheid waar uitdrukking gegee kan word aan die eenheid van Christus se liggaam en die verlanse om aan die eenheid van die kerk uitdrukking te gee (Naudé, C F B 1995: 154-155).

Beyers Naudé se opmerkings in die eerste uitgawe van *Pro Veritate* onderskryf sy beeld as ekumeniese figuur. Die doel van *Pro Veritate* was natuurlik ook om die ekumeniese dialoog wat by Cottesloe bestaan het, verder te voer, gesien in die lig van die negatiewe gevolge van Cottesloe op die Suid Afrikaanse kerklike toneel. Hy wys daarop wys dat kerke in Suid-Afrika nie in isolasie kan optree en so hoop om wêreldwye bewegings soos die kommunisme, die Islam, en sekularisme te konfronteer nie. 'n Eendragtige getuienis teen die magte van die Bose is nodig deur die kerke (Pro Veritate 15.05.1962 : 3).

Die vraag is natuurlik hoe dit gekom het dat Beyers Naudé, gegewe sy agtergrond van diep gewortelde Afrikaner-identiteit, die ekumeniese figuur wat na vore tree in hierdie studie geword het.

Hy word beskryf as iemand wat grense kon oorsteek, mure kon afbreek, Afrikaner vrese en vooroordele van hom kon afwerp, sy identiteit as Afrikaner kon behou, en vreesloos sy ekumeniese getuienis kon laat hoor. Om hierdie vraag te beantwoord, sal in hierdie hoofstuk gelet word op die ontwikkeling en vorming van Beyers Naudé se ekumeniese bewussyn.

2.2 Jeugjare

Christiaan Frederick Beyers Naudé is gebore op 10 Mei 1915. Die naam wat sy ouers hom gegee het, verteenwoordig die politieke sentimente wat in die familie geheers het. Sy naam is ontleen aan dié van 'n prominente Boeregeneraal uit die Anglo Boere-oorlog, Generaal Christiaan Frederik Beyers. Beyers Naudé se vader was 'n stigterslid van die Afrikaner Broederbond, 'n eksklusiewe nasionalistiese organisasie. Dit is binne hierdie dampkring van Afrikaner nasionalisme waarbinne Naudé grootword (Kistner, W 2003).

Beyers Naudé se vader, Josua Francois Naudé, was een van die Boere-afgevaardigdes by die Vrede van Vereeniging op 31 Mei 1902 na afloop van die Anglo-Boereoorlog. Hy was een van die sestal aan Boerekant wat téén die vrede gestem het. Beyers Naudé vermeld dat sy vader iemand met sterk oortuigings, en totale oorgawe aan 'n saak was, en pas hierdie karaktertrekke op homself toe.

Die vaste waardes van sy ouerhuis het dus ook 'n invloed op sy mensontwikkeling gehad (Naudé, C F B 1995 :15).

Beyers Naudé se vader het 'n sterk roepingsbewussyn gehad, wat 'n invloed op Beyers Naudé se mensontwikkeling gehad het. Beyers se vader het sy kinders grootgemaak sodat hulle 'n duidelike begrip gehad het van God se beloftes rakende die Afrikanervolk. Veral die menseregte vergrype van die Britte teen die Afrikanervolk is onder die aandag van die huisgesin gebring. Hy word dus in die dampkring van Afrikaner nasionalisme groot met 'n sterk besef van reg en geregtigheid, en van wat onreg teen die onderdrukte beteken (Villa Vicencio, C 1995 : 20).

Van jongs af egter, is Beyers Naudé ook blootgestel aan verskillende kulture. Hierdie blootstelling was belangrik vir sy vorming, gesien in die lig daarvan dat Beyers Naudé grootgeword het in die milieu van die opkoms van Afrikaner nasionalisme, 'n denkklimaat wat hom nie onaangeraak sou kon laat nie. As kind het hy die voorreg gehad om vriendskappe te sluit met Zoeloeseuntjies in die omgewing van Piet Retief, met wie hy saamgespeel het. Hy herroep ook as van sy aangenaamste herinneringe die interkulturele kontak en lekker swem saam met die seuntjies in die rivier (Naudé, C F B 1995 :19).

Op sestienjarige ouderdom het hy tydens 'n Pinksterreeks wat deur sy pa gelei is tot bekering gekom. Hy het dus 'n sterk evangeliese agtergrond. Sy moeder het 'n baie sterk persoonlikheid gehad,

waarmee sy haarself laat geld het.

Beyers Naudé self was nie te gelukkig daarmee nie, veral nie daar dit mense in die uitoefening van vrye keuses gestrem het nie. Hy stel dit dat sy gevoel vir die verontregte juis hierdeur gevoed is (Ryan, C 1990 : 12 - 19).

Beyers Naudé het in die dertigerjare van die twintigste eeu, aan die Universiteit van Stellenbosch begin studeer. Die dertigerjare was 'n periode van Afrikaner konsolidasie, in belang van Afrikaner dominansie. Die stigting van die Afrikaanse Studentebond was èen poging om die volk se “bronne” te konsolideer (Randall, P 1982 : 7).

In die loop van 1940, is Beyers Naudé ingestel as lid van die plaaslike tak van die Afrikanerbond. Dit was dieselfde jaar waarin hy ook met sy bediening as predikant in die Nederduitse Gereformeerdegemeente Wellington begin het. Die Afrikaner-Broederbond het in daardie tydsgewrig bestaan uit ongeveer 2000 leiersfigure uit die Afrikaner gemeenskap, naamlik politici, sakeleiers, bestuurslui, opvoedkundiges en teoloë. Dit was ook die tyd waarin daar doelbewus gewerk is om die klimaat te skep vir die oorwinning van die Nasionale Party in 1948. As lid van die Broederbond was jy ook gebind aan 'n eed van vertroulikheid rakende die geheime van die organisasie. Naudé se bereidheid om deel te wees van so 'n eksklusiewe organisasie beteken dat sy leierskapshoedanighede deur die Broederbond raakgesien is.

Beyers Naudé verwys ook na die indrukke wat sy jeugjare op hom gelaat het. Hy vermeld dat hy 'n lewende herinnering het aan sy jeugjare toe sy vader predikant in Graaff-Reinet was. Daar was 'n aantal Kleurlinglidmate wat elke Sondag die eredienste in die Blanke gemeente bygewoon het. Die kern van talle gesprekke was waarom die lidmate hulle so opdring? Hulle behoort mos by die Sendingkerk aan te gesluit het. En dan vermeld Beyers Naudé dat dit vir hom vanselfsprekend was dat Blankes in een kerk moet wees en die Kleurlinge in hulle eie aparte kerk. Só was die verblindende effek van die apartheidsideologie. Op Graaff-Reinet, die dorp waar Beyers Naudé as kind grootgeword het, was die algemene gevoel een van ook respek maar ook van afstand. Die tipiese paternalistiese Afrikanerhouding teenoor die Kleurlinge het geheers (Naudé, C F B 1995 : 22 – 31).

Beyers Naudé se blootstelling aan gelowiges oor kultuurgrense heen, het 'n skerp indruk op hom gelaat. Die skeiding wat segregasie en apartheid tot stand gebring het tussen swart en wit het hom egter bygebly. Hierdie agtergrondskets van Beyers Naudé se kinderjare, en sy vorming as mens, gee aan ons ook insae in hoe sy ekumeniese bewussyn gevorm is, hoe iemand met sy agtergrond van Afrikaner eksklusiwiteit uiteindelik 'n breër ekumeniese visie ontwikkel het. Daar was ook ander vormende invloede.

2.3 Huwelik met Ilse Weder

Aan die einde van 1939 het Beyers Naudé sy Kweekskooljare voltooi. Hy is getroud met Ilse Weder, wie se vader 'n Morawiese sendeling op Genadendal was, waar Ilse ook haar kinderjare deurgebring het, en wat ook op haar lewe 'n vormende invloed gehad het. Sy verhouding en uiteindelijke huwelik met Ilse Weder op 3 Augustus 1940, het 'n vormende invloed op sy lewe gehad, ook wat betref die ontwikkeling van 'n ekumeniese bewussyn. Hy en Ilse het kort vakansies by Genadendal gaan deurbring. Hy vermeld uitdruklik dat hierdie kort vakansies sy siening oor ras en ekumene ingrypend beïnvloed het. Op Genadendal het hy anderskleuriges, met name Kleurlinge, op 'n medemenslike vlak ontmoet, as toegewyde mense wat vroom en opreg in hul godsdiens was. Dit het 'n skerp indruk op hom gelaat van die skeiding wat segregasie en apartheid in Suid-Afrika gebring het tussen swart en wit (Naudé, C F B 1995: 30).

Die verhouding met Ilse, sy aanstaande vrou en die blootstelling by Genadendal is belangrik vir die agtergrondskets oor sy vormingsjare. Genadendal was die hoofsendingstasie van die Morawiese kerk in die Westelike Provinsie, gesetel in die Overberg. Georg Schmidt wat in 1737 aan die Kaap geland het, was die eerste sendeling van die kerk en het 'n groot rol gespeel in die opheffing van die Khoi gemeenskap betreffende die geestelike bediening, woningbou, die landbou en die onderwys.

Die Morawiërs het behoort tot die wyer piëtistiese beweging in Europa wat bekend was vir hulle geloofsverdieping en die betoning van praktiese naasteliefde (Balie, I 1988:8). Ilse kom uit 'n huis waarin geloof en praktyk op mekaar ingespeel het. Hierdie samespel tussen geloof en praktyk sien ons ook in die lewe van Beyers Naudé.

2.4 Eerste kontakte met die Ekumene: Die Kerk Jeug Vereniging Studietoer

Beyers Naudé se eerste gemeente was Wellington (1940). In 1942 het hy 'n beroep na die NG kerk Loxton aanvaar. Daarna in 1945 het hy 'n beroep na Pretoria-Suid aangeneem. In 1949 het hy 'n beroep ontvang na Pretoria-Oos. Hier was hy medeleraar met dr Ben Marais, wie se boek, die *Kleurkrisis in die Weste*, 'n storm in die kerk ontketen het. In die boek is die Skriftuurlike gronde vir rasseapartheid in twyfel getrek. Hierdie boek het volgens Beyers se eie erkenning hom laat besef hoe diep in die hart van talle Afrikaners die afgodsbeeld van apartheid ingebed was (Naudé, C F B 1995 : 39).

'n Tweede belangrike gebeurtenis in Beyers Naudé se lewe, was die stigting van die Kerk Jeug Vereniging van die N G Kerk. Die stigting van die Kerk Jeug Vereniging is opgevolg deur die Kerk Jeug Vereniging studietoer (KJV toer) van 1954. Die toer het 'n groot invloed op Beyers Naudé se ekumeniese bewuswording gehad.

Hy is oor 'n tydperk van ses maande aan jong Christene van verskillende rasse in verskeie lande blootgestel. In 'n onderhoud met Beyers Naudé maak hy die volgende opmerking as hy gevra word wat aanleiding gegee het dat hy by die ekumene betrokke geraak het:

As dit nie vir die NG Kerk was nie, sou ek na alle waarskynlikheid nooit enige betekenisvolle visie in verband met die ekumene ontwikkel het nie. Ek wil u verwys na 'n opdrag wat die NG Kerk aan myself en dr Strauss gegee het, om die kerk en die jeug in die buiteland te gaan ondersoek. Ons was ses maande lank in die buiteland, om die betrokke tema te bespreek en terug te kom en 'n verslag te gee aan die kerk. Ons is uitgestuur deur die KJV. In my gedagte-wêreld was die saad van die ekumene reeds gesaai. Die navorsing wat ons in die buiteland gedoen het, het daardie visie gestimuleer. Daarom sê ek dat dit die NG Kerk self was wat die ekumeniese visie in my hart gelê en versterk het. Dis baie belangrik, want sommige mense dink dis 'n visie wat gekom het van die Wêreldraad van kerke of die Bevrydingsteologie. Die Wêreldraad en die Bevrydingsteologie het daartoe bygedra om my ekumeniese visie te help vorm. My ekumeniese visie het egter ontwikkel uit die opdrag wat die kerk aan my en dr Strauss gegee het (CFB Naudé-Heaney 2001).

Die opdrag waarna hy verwys, was 'n besluit deur die Kerk Jeug Vereniging hoofbestuur dat hy en ds W de W. Strauss 'n intensiewe studie van kerklike jeugwerk in Europa en Noord Amerika moes gaan maak. Beyers Naudé vermeld dat tydens hierdie toer jong Christene van verskillende rasse uit verskillende Protestantse kerke in dertien lande ontmoet is. 'n Nuwe visie van die eenheid van die Kerk, van rasse- en menseverhoudinge, asook van die ekumeniese beweging het

by hom posgevat (Naudé, C F B 1995 : 39).

Hierdie toer het Beyers Naudé se ekumeniese visie verbreed en sy begrip van die kerk se rol in kerk en samelewing verhelder. Die boek *Kerk en Jeug in die buiteland en Suid Afrika* is 'n verslag van Beyers Naudé en W de W Strauss se buitelandse toer. Aangesien Beyers Naudé self vermeld dat 'n nuwe visie van die ekumeniese beweging na hierdie toer by hom posgevat het, is dit belangrik vir die doel van hierdie verhandeling om meer breedvoerig aandag aan die reisplan te gee. Besoeke is gebring aan Nederland, die VSA, Kanada, Duitsland, Switserland, Engeland, Italië, Frankryk, Swede, Denemarke, sowel as die Jeugdepartement van die Wêreldraad van Kerke.

'n Kort uiteensetting van die toer se bevindinge, soos vervat in die verslag opgestel deur Strauss en Naudé, word heronder weergegee. Die bevindinge bied insae in die ekumeniese denke van Naudé.

- Die kerk en sy jeug

In hierdie deel van die verslag word die opmerking gemaak dat die gemeenskap van die gelowiges die grense van die eie kerk oorskry, en dat die Christelike opvoeding van die jeug ook kontak met ander kerke behels. Daar word ook in die verslag vermeld dat in meer as een geval wêreldorganisasies hul oorsprong het in een of meer ekumeniese jeugbewegings. Hier word die name genoem van die *World Student Christian Federation* en die *Young Men's Christian Association* wat bygedra het tot die totstandkoming van die Wêreldraad van Kerke (Naudé, C F B & Strauss W de W 1955 : 6).

T.o.v. interkerklike verhoudinge word vermeld dat die jongmense feitlik geen verskil ken tussen die afsonderlike kerke nie. Geeneen bepaalde kerk het die hele Christelike waarheid in besit nie, die Christelike kerke moet die een die ander aanvul.

Die kerk behoort voorsiening te maak vir gesonde en voortdurende kontakte vir sy jeug met jongmense van ander Protestante en Christelike kerke in sy eie en ander lande van die wêreld (Naudé, C F B & Strauss W de W 1955 : 43).

- Die kerk en sy geestelike versorging van die jeug

Die aanbevelings onder hierdie punt, lui dat die kerk moet verantwoordelikheid aanvaar en direk of indirek leiding gee aan sy jong lidmate, nie alleen met betrekking tot hulle kulturele en maatskaplike behoeftes nie, maar ook om die regte gebruik te maak van die vrye tyd tot hulle beskikking. Die kerk moet in 'n geaffilieerde verband saamwerk met ander liggame. Bestaan daar in 'n bepaalde omgewing geen sodanige liggame nie, moet die kerk self leiding neem (Naudé, C F B & Strauss W de W 1955 : 105).

- Noue skakeling tussen arbeid onder skoolgaande, studerende en werkende jeug.

Die aanbevelings onder hierdie punt, lui dat daar nouer skakeling en samewerking tussen verskillende kerkgroepe moet wees.

Die Ned Geref kerk word opgeroep om oorweging te skenk aan die skepping van 'n sterk jeugvereniging wat oorleg pleeg met ander bestaande jeugverenigings wat nie direk op gemeentelike vlak funksioneer nie. Veral word hier gedink aan nouer samewerking met ander Protestantse kerke. In die verband behoort die skepping van 'n Interkerklike Jeugskakelraad oorweeg te word (Naudé, C F B & Strauss W de W 1955 : 267). In hierdie aanbevelings kan ook 'n sterk ekumeniese inslag en fokus bespeur word. Dit is veelseggend, dat in die verslag van die Waarheids-en Versoeningskommissie, byna 'n halfeeu later, eweneens veel van die rol van jongmense gemaak word. Die gedagte van 'n vredeskorps vir jongmense word in die vooruitsig gestel, wat Swart en Wit jeugdige by vredesprojekte betrek (Meiring, P 2003 : 112- 121).

Die ekumeniese rol en funksie van die jeug is immer reeds in die sestigerjare deur Beyers Naudé voorsien. Die ontmoetings en ekumeniese kontakte wat Beyers Naudé in die buiteland gehad het, het 'n onuitwisbare indruk op sy gemoed gemaak. Dit kan gesien word in die aanbevelings wat in die verslag van die Kerk Jeug Vereniging toer, soos hierbo bespreek gemaak word, waarin daar byvoorbeeld uitdruklik melding gemaak word van samewerking in geaffilieerde verband met ander kerke. Geen bepaalde kerk het die hele Christelike waarheid in besit nie, die Christelike kerke moet die een die ander aanvul, en die belang van interkerklike skakelrade.

2.5 Die Gereformeerde Ekumeniese Sinode

In 1955 is Beyers Naudé na Potchefstroom toe beroep. In 1958 is hy as assessor van die Transvaalse moderatuur van die N G Kerk verkies. In hierdie tydperk het heelwat dominees uit die sogterkerke, die Swart, Bruin en Indiër gemeentes van die N G Kerk familie, hom besoek. Hulle het met hom oor hul dilemmas rakende die uitwerking wat die toepassing van die ideologie van apartheid gehad het op die wel en wee van hulle lidmate gepraat.

Gedurende sy Potchefstroomse bediening het die Gereformeerde Ekumeniese Sinode (GES) in 1958 op die dorp daar vergader. In 1988 is die naam van die Gereformeerde Ekumeniese Sinode verander na die Gereformeerde Ekumeniese Raad. Die GES is 'n internasionale Gereformeerde Sinode waarin verskeie Gereformeerde kerke betrek word en leerkwessies bespreek word. By die GES te Potchefstroom is indringende besprekings gevoer oor die Skrif, die eenheid en verskeidenheid van die Kerk en vrae rondom apartheid is behandel. Beyers Naudé het die openbare byeenkomste bygewoon. By hierdie geleentheid het hy waargeneem hoe desperaat predikante van die NG Kerk soek na regte woorde om die kritiek wat uit liefde teen apartheid uitgespreek is deur oorsese kerke te verantwoord (Ryan, C 1990 : 46 - 47).

Die kritiese besprekings aldaar het hom geprikkel tot selfstudie uit die Skrif en hom tot die ontdekking laat kom, dat sy eie kerk se verdediging van apartheid op Bybelse gronde, 'n ernstige fout was. Hy maak veral ook melding van die stille, pleitende stem van die Heilige Gees wat hom gedring het (Naudé, C F B 1995 : 41-42).

2.6 Die Ekumeniese Studiekringe

Beyers Naudé se blootstelling aan die denke in die Westerse wêreld, het sy visie oor rasse-en menseverhoudinge, asook die visie oor die eenheid van die kerk en die ekumeniese beweging by hom aangewakker. In 1959 is hy na die Aasvoëlkop gemeente toe beroep. Beyers Naudé, in twyfel gedompel en met talle vrae oor die kerk se beleid van apartheid wat hulle foutiewelik op die Bybel gebaseer het, het met 'n eie studie begin en probeer om die Bybeltekste te verstaan waarop die NG teologie van destyds gebou is. Dit het hom egter lank geneem om oortuig te raak van die feit dat die Bybel nêrens bewyse lewer van apartheid soos die Afrikaners dit verstaan het nie (Pieterse, H J C Ongedateerd : 18).

Beyers Naudé se belangstelling in die Suid Afrikaanse politieke toneel, het hom daartoe gebring om 'n aantal ekumeniese Bybelstudiekringe in die lewe te roep, om die ideologie van apartheid aan die toets van die Skrif te onderwerp. Teen 1960 is die studiekeringe geformaliseer met die stigting van die *Rand Ecumenical Study Circle*.

Die stigting van die ekumeniese studiekringe en die invloed daarvan op Beyers Naudé, werp vir ons lig op Beyers Naudé se ekumeniese worsteling. Sy eie teologiese nadenke en leerbare gees, het sy visie van die kerk van die Here Jesus Christus verruim. Vir hom het die besef algaande begin deurskemer dat die kerk in Nuwe Testamentiese sin, die één liggaam van Christus is.

Die verdeeldheid in die kerk, ook in Suid Afrika kan nie meer net so toegelaat word as 'n de facto feit nie. Beyers Naudé het tot die besef gekom dat om net oor kerkeenheid te *praat*, vrugteloos is. Hy was van oortuiging dat die beter is om hom vir die konsep van Christelike eenheid te beywer, en oor die nodigheid van Christene om een te wees, ten einde die Sending van die kerk te vervul.

Dit het vir Beyers Naudé begin deurskemer dat sonder 'n verenigde kerk dit moeilik sou wees om 'n impak op die samelewing te maak. Die eis van kerklike eenheid was vir hom 'n Bybelse eis. Dit was 'n visie wat verskil het van die kerk waaraan hy behoort het. Die kerk se missie, vir Beyers Naudé, is 'n missie van die hele kerk aan die hele wêreld; nie die van een kerk aan 'n klein groepie mense rondom hulle nie. Om daarom 'n verskil aan die wêreld te maak, moet die kerk een wees (Ryan, C 1990 : 51).

2.7 Beoordeling

In Hoofstuk 1 het ons gewys op verskeie faktore wat 'n rol gespeel het in die ontwikkeling van 'n ekumeniese bewussyn by Beyers Naudé. Daar was verskeie vormende invloede wat hom die ekumeniese vaandeldraer gemaak wat hy was. In hierdie beoordeling word die sake wat bespreek is, saamgevat en geanaliseer. Beyers Naudé se kinderjare en huwelik met Ilse Weder en haar agtergrond vanuit die Morawiese kerk, was deel van die invloede wat ingewerk het op die vorming van 'n ekumeniese bewussyn by hom.

Sy blootstelling aan ander kulture het 'n onuitwisbare indruk op hom gelaat, naamlik dat ons in ons menswees saam met ander op weg is, en dat die mensgemaakte skeidsure tussen rasse en volkere en veral tussen Christene, ons van ons medemens vervreem en ons van die geleentheid ontnem om by mekaar te leer en mekaar te dien. Hierdie interkulturele kontak het hom voorberei vir sy latere ekumeniese rolvervulling.

Dit is ook belangrik om te let dat sy kerk, die N G Kerk, hom reeds in 'n ekumeniese rol gesien het deur hom op die Jeug studietoer te stuur. Hierdie studietoer en die afloop daarvan het net verder sy ekumeniese visie verbreed. Die aanbevelings in die verslag van die K J V studietoer vervat, weerspieël ook sy groeiende ekumeniese sensitiwiteit. Dit is 'n sensitiwiteit wat gevoed is deur die praktiese blootstelling aan die ekumene en help ook om sy latere belangstelling by ekumene-in-die-praktyk te verklaar.

‘n Nuwe visie van die eenheid van die kerk, van rasse- en menseverhoudinge, ‘n onwilligheid om te aanvaar dat die valse ideologie van apartheid die laaste sê in kerk en samelewing het, asook die belang van die ekumeniese beweging het by hom posgevat. Dit is ook in die lig hiervan dat die stigting van die ekumeniese studiekringe en die projekte van die Christelike Instituut beoordeel moet word.